

Liuda ŽEMAITYTĖ

IŠ DIENORAŠČIŲ

„TANCUFKOS“, „FAIFOKLIOKAI“, TIKRI BALIAI KAUNE 1932–1938

„Krantuose“ jau esame skelbę kelis Liudvikos Eleonoros Agotos ŽEMAITYTĖS (1916–1946) dienoraščio fragmentus. Dar vieną pluoštą, kuriame atsispindi pirmosios Lietuvos respublikos jaunimo gyvenimas, įvairūs susitikimai ir šventės, vėl parengė dienoraštininkės sesuo Irena ŽEMAITYTĖ-GENIUŠIENĖ

EXCERPTS FROM A DIARY

We have already published two extracts from the diary of Liudyte, Liudvika Eleonora Agota ŽEMAITYTĖ (1916–1946). Irena ŽEMAITYTĖ-GENIUŠIENĖ, the sister of the diarist, has prepared the third part of the diary, presenting some interesting details from everyday life and events in Kaunas, the capital of interwar Lithuania.

[1932] Šeštadienis, lapkričio 5 d.

VĖL „TANCUFKA“

Šį vakarą (trečią iš eilės) šokau. Pas Birutę buvo tik tie patys gimnazistukai, kurie ir pas Danutę, tik čia jie labai laisvai elgėsi – stumdėsi, nezgrabnai žaidė žaidimus, buvo nemandagūs. Birutė, Danutė ir viena septintokė elgėsi gražiai, bet Aldonytė – visai kvailai, vulgarokai, net gatvės merginą priminė. Po šokių visos mergaitės susigrūdė vienon krūvon, berniukai – kiton. Vėl tas nuobodus, beprasmiškas „flirtas“, vaipymasis, kraipymasis. Vienam žaidime liepta Danutei atsiklaupyti prieš p. Kazį. Ta lenkėsi, lenkėsi ir netikėtai kad trenks galva, tas net išsigando.

Vakarienė buvo labai gausi. Mane ir dar vieną žemo ūgio svečią pasodino ant žemos sofkos. Teko gerokai tiestis, vis tiek smakras vos siekė stalą. Paskui vėl šokom. Galų gale sulaukėm 12 val. Anksčiau išeiti neišleido.

[1932] Antradienis, gruodžio 27 d.

ARBATĖLĖ – KANČIA, VAKARĖLIS – NEBLOGAS

Jau visi buvo susirinkę ir šoko Geltonajame salone. Baigėsi šokis, ponias S. pakvietė mus prie stalo arbatai. Ten spėjau mesti žvilgsnį į visus. Be manęs, dar buvo Jonynaitė, Mironaitė ir Marytės draugė iš gimnazijos laikų. Iš jaunikaičių tik p. Karazija siek tiek pažįstamas, kiti gi – ne, tai studentai, Marytės kolegos.

Nejauku man buvo ten. Ponia S. su savo baisiu mandagumu mane varžė, nors stengiausi atrodyti kuo linksmesnė. Man rodėsi, jog aštrus šeimininkės žvilgsnis perveria mane kiauurai, išnagrinėja kiekvieną smulkmeną, ir, žinoma, paskui, išpūtusi dvigubai, pasakos kitoms ponioms. Man buvo tikra kančia toji arbatėlė, trokšte troškau, kad ji kuo greičiausiai pasibaigtų. Padavė mažų mikroskopinių buterbrodėlių. Net nežinia, kaip su jais elgtis: nei ant šakutės mauti, nei pirštais imti – tokie maži. Viena

iš jų imdama aplašinau staltiesę, kito pomidoras nukrito, nežinojau, ką daryti iš gėdos. Rodėsi, jog visi susmeigę akis į mane žiūri ir kritikuoja. Labiausiai bijojau šeimininkės p. S. Įeidama į saloną aš jos nepastebėjau tūnančios už radio ir sofkos, todėl pirmiausia pasisveikinau su Maryte ir Birute, tik vėliau atitaisiu klaidą. Nors ponias buvo labai lipšni, švelni su manim, jos žvilgsnis mane degino, aš elgiausi kiek galėdama natūraliau, kad neatrodyčiau pasimetusi, kaip Birutė.

Kai pagaliau arbatėlė pasibaigė, pasijutau lyg akmenį nuo širdies nuriedėjęs...

Salone degė didelė liustra, nušviesdama tamsiai geltonas sienas, nukabinėtas daugybe paveikslų. Bet iš jų nėra nė vieno, kuris man tikrai patiktų. Šokti mažai vietos. Nedidelis salonėlis ligi pusės užimtas didžiuliu radio ir sofka, ligi vidurio prastumta. Netoliese pianinas, netoli durų į valgomąjį – gramofonas, užima daug vietos, bet silpno garso. Taigi smarkiau pasiūkt nebuvu vietos.

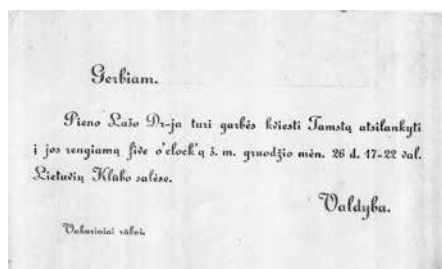
Ponia S. užstatė radio. Pradėjom šokti. Bet kažko vis nepatogu, sunku sugauti ritmą. Gi vėliau paaiškėjo, kad tai būta fortepiono koncerto, tad mes ir šokom pagal kažkurį klasiką. Tai mus labai prajuokino, vietoj radio dabar griežė gramofonas, tokių nesupratimų nebebuvo. Ponia S. stovėjo ir observavo visus šokančius. Vėl nejauku darėsi, bet nutariau to nebėti. Vėliau net linksma, įdomu pasidarė.

Linksmausios buvo Mironaitė ir Valė. Vos abi išėjo tango šokti, joms taip gražiai išėjo. Mironaitė savo linksmumu užkrėtė visus. Studentai ėmė juokauti, žaisti. Darėsi jaučiau, ypač kai suėjom Mėlynajam salonam. Ten stovėjo aukšta, graži žibanti eglutė. Susėdom nišoj ant sofkos. O ten pilna, pilna paduškų, lyg kokioj krautuvėj. Visokiasiu: siuvinėtu, iš juostų ir dar kitokių, bet kad nors viena būtų tikrai graži. Visos tokios, kad išmesčiau. Geriau kelios gražios negu šitiek daug bevečių... Grįžom Geltonajam salonam, vėl šokom, žaidėm žiedą...

Marytė paskambino Griegą, Beethovną, Chopiną. Visi padarė rimtas minas ir užsisvajoję ėmė klausytis. Danutė buvo dar labiau paniurusi, susiraukusi. Tada pasižiūrėjau į ją ir lygiai taip pat susiraukiau. Tai prajuokino ir ją, ir visus, juokino ir Monika savo šposais. Bet nuotaika visgi liko prislėgta. Kai Marytė baigė skambinti, kai kas paplojo iš mandagumo, bet daugiau neprašė. Tada sėdo Mironaitė prie pianino ir skambiai uždrozė valsą „Zwei Herzen und ¼ Takt“. Visiems be galo patiko. Kai ji baigė, prisispyrė prašė daugiau. Iš karto nuotaika pagyvėjo. Jaunimui klasika svetima.

<...>

Kvietimas į draugijos „Pieno lašas“ rengiamą *five o'clocką*.
Irenos Geniušienės archyvas

[1933] Šeštadienis, sausio 14 d.

REZOLIUCIJA DĖL „TANCUFKŲ“

Išėjom visi kartu dvyliktą. Palydėjo mane ligi namų. Man gėda buvo eiti tarp tų berniukų, nes labai išdykavo, rėkavo. Slėpiausiai veidą apykaklėn, kad kas nepamatytų. Laimė, gatvė buvo tuščia.

Manau rečiau lankyti „tancufkas“. Pastebėjau, kad berniukai dabar labiau šokina naująsias. Nusibosta juk ir man tie patys berniukai. Kai pas save kviesiu, reikės paruošti naują programą. Berniukų šitų nekvesiu. Tik rimtesnius. Tokia mano rezoliucija dėl „tancufkų“ po šio vakarėlio.

[1934] Penktadienis, sausio 5 d.

AŠ PAMERGĖ [MARYTĖS SLEŽEVIČIŪTĖS VESTUVĖS]

Jau šiandien ir vestuvės. Dabar, kai viskas jau praėjo, man nuostabu, kad bijojau tų iškilmių, maniau, kad bus nedrąsu, bet išėjo kitaip.

... Ketvirtą, kaip sutarta, jau buvom pas p. Sleževičius. Rin-kosi visa svita, trūko tik svoto p. Kutkausko (Aleksandras Kutkus – operos solistas, tenoras, koncertavęs su solistais Lietuvoje ir JAV. – *I.Ž.-G.*). Užbėgau viršun. Ten kambary jau laukė Marytė. Gražioj baltoj sukniroj, skęstanti velionuose, su baltų rožių bukietu, ji atrodė jaunutė, švelni, blizgančiomis iš laimės akimis. Aplink ją trys pamergės rausvose suknirose, aš ketvirta; Danutė, pati jauniausioji, tiesiog nesitvėrė savy pirmąkart užsidėjusi ilgą suknią.

Apsitvarkiusios užsidėjom ilgas pirštines ir nusileidom žemyn. Prieškambary jau laukė visi. Kiekvienas pajaunys dovanojo sa-vajai pamergei po gražų bukietą. Mano pajaunys – p. Smilgevičius Kazys, vidutinio ūgio, šviesių plaukų, gana simpatiško veiduko, jaunas, linksmas. Jis muzikas, jau šiemet baigs konser-vatoriją. Bet nepanašus į kitus muzikus.

Sėdom į automobilius. Man viskas buvo nuostabu, lyg svajonė. Jaučiausi tikra dama, čia pat elegantiškas jaunikaitis, maloniai kvepiančios gėlės tikino, kad tai ne sapnas, o tikrovė.

... Tylu, balta šventoriuje. Tykus vakaras, tamsiame dangaus skliaute žvaigždutės lyg sidabriniai guzikai tamsioj uniformoj [aviatorių]. Bažnyčioje šviesu, didysis altorius plieskia, tviska gausiai iliuminuotas. Koplečioj nusirengėm paltus, susirikiavom poromis ir išėjom prie altoriaus. Tuo metu pasigirdo švelnučiai smuiko tonai, Kardelienė uždainavo „Ave Maria“. Jaunosios lūpos virpėjo, kai ji tarė priesaikos žodžius, o veidas rodė pasiryžimą ir ramumą. Graudu ir nuostabu buvo į ją žiūrėti.

Po sveikinimų skubiai grįžom apsirengti, nes bažnyčioje šalta... Važiavom atgal.

Namuose jau ėmė rinktis svečiai į pilną gėlių saloną. Mes – pamergės ir pajauniai – sustojom prie durų špaleriais. Laukėm jaunavedžių, iš fotografo parvažiuojančių. Bet jie vis nesirodo... Nekantraujam.

Pagaliau skambutis. Visi padarėm rimtas minas, paruošėm balsus „Ilgiausių metų“ uždainuoti... Ogi už durų – klientė pas advokatą, ne mažiau nustebusi ir sumišusi už mus.

Marytės Sleževičiūtės vestuvės. Pirmoje eilėje ketvirta – Liudytė Žemaitytė. Antroje eilėje trečias – jaunosios tėvas Mykolas Sleževičius, šalia jaunieji Marytė Sleževičiūtė ir Mečys Mackevičius, šešta – jaunosios motina Doma Sleževičienė, septinta – Stasė Žemaitienė (Liudytės mama). Trečioje eilėje pirmas iš kairės stovi Zigmąs Žemaitis (Liudytės tėvas). Kaunas, 1934. Irenos Geniušienės archyvas

Neužilgo – ir jaunavedžiai, suėjom visi į saloną, kur buvo pakelta pirma šampano taurė už jaunuosius, labai linksmą ir juokingą kalbą pasakė p. Kutkauskas.

Po to visi valgėm puošnų „krengeļį“.

Pradžioj buvo kiek nejauku, kai pradėjo rinktis svečiai vienas po kito, vyresni, elegantiškai pasirėdę, išsipuošusios blizgančiais šilkais ponios... Jaunimas buvo verandoje, ten tikrai buvo linksmas, studentai buvo pasirinkę sau vardus iš „Lietuvos žiniuose“ spausdinamo romano. Mano pajaunys buvo Frenkavėlis, mane gi praminė Ona De Lepar.

Pakvietė vakarienės. Visi stovėjo aplink stalą, valgė, gėrė, kalbėjosi. O stalas lūžte lūžo nuo visokių prašmatniausių valgių. Ko tik ten nebuvo! Nedrįsau ir nenorėjau daug valgyti, mano pajaunys vis ragino mane valgyti. Pats duodamas puikų pavyzdį, pripylė stikluoką ir man. Atsisakinėjau, bet kai buvo sakomas tostas už jaunuosius, prisiejo ir man išgerti konjako. Nu nieko. Tik šilta pasidarė, smagu, drąsu. Jis ėmė bruderšaftą siūlyti. Aš jau ir visai nusigandau: kas daryti? Užkaitau, pradėjau mikčioti kažką. Jis pasisuko į šoną įpilti stikluoką, o tuo metu kažkas patraukė mane į šalį. Žiūriu – susirūpinusi Mamytė klausia, kodėl neinu nuo stalo, ar nesusisuko galva... Pasirodo, mes su pajauniu tiek įsišnekėjom, kad nepastebėjom, jog beveik visi nuo stalo pasitraukę... Man pasidarė baisiai gėda – Mamytė pabarusi vėl nuėjo, aš gi stoviu ir nežinau, kas veikti. Laimė, priėjo vėl pajaunys.

Prasidėjo šokiai. Dalis svečių nuėjo į viršų, kur stovėjo saldumynais, tortais ir vaisiais apkrauti stalai. Norėjau eiti pasmagu-

riauti, bet mane pakvietė šokti. Šoko daug, net ir patys seniausieji, net ir p. Mašiotas. Buvo smagus valsas, p. Sleževičiaus diriguojamas taip, kaip šokdavo Odesoje (Ten, atrodo, užsimezgė Sleževičių ir Žemaičių draugystė. – I.Ž.-G.) – gyvai, linksmi. Šokau daug, daugiausia su pajauniu. Man įdomiausias, gražiausias, linksmiausias ir buvo p. Smilgevičius. Įdomu buvo, kaip jis pasakojo apie Užvenčio dvarą, kur vasarą praleisdavo ir kur Pečkauskaitė gyveno. Bet čia Mamytė vėl pakvietė mane į kitą kambarį. Kanceliarijoje susirinko keletas vyresnių ponių, buvo Kardelienė. Ėjo kalba apie muziką, dainavimą, paaiškėjo, kad p. Smilgevičius net akompanuoja per koncertus dainininkams. Kai tą išgirdau, tuoj jo vertė mano akyse pakilo.

Paskui vėl šokom. Jau mažai liko šokėjų, tik mūsų kelios poros. Svečiai skirstėsi. Pagaliau ir man atėjo eilė: Mamytė ir Tetušėlis išeidinėjo. Taip nesinorėjo atsisveikinti, o labiausiai – su savo pajauniu.

[1934] Sekmadienis, spalio 21 d.

SVEČIUOSE PAS P. TURSUS

Vakare vėl teko šokti, tik jau visai kitose apystovose, nekaip vakar pas varpininkus. Buvo krikštynos pas Tursus. Susirinko nemaža vyreniųjų aukštų ponų, ponių. Jaunesniųjų penketas ir į jaunimą pretenduojantis karininkas, Danutės išgirtas senas kavalierius. Buvo ir p. Vileišis, ir buvęs susisiekimo ministras. Dar susipažinau su viena simpatinga gražia panele, kurią p. Gudavičienė labai kritikavo dėl minų šokant, bet ji man

Vitos Žilinskaitės pamergės. Trys, sėdinčios pirmoje eilėje (iš kairės): pirmoji pamergė Liudytė, jaunoji Vita ir pamergė Ritutė Vileišytė. 1935. Irenos Geniušienės archyvas

Kvietimas į Karininkų šeimų moterų draugijos rengiamą gegužinę-balių. Irenos Geniušienės archyvas

patiko labiausiai iš visų. Ji, pasirodo, jodinėja, tad kalbos abiem netrūko.

...Neužilgo buvo stačia vakarienė. Po jos ponios šnekučiavosi prie vaisiais ir tortais apstatyto stalo salone, ponai lošė gretimame kambaryje kortomis. Valgomajame buvo išnešti baldai, padaryta šokiams salė. Ten ir šokom visą laiką, net tortų paragauti neteko.

Marytė atrodė nei šiaip, nei taip juodoj, senoviškai pasiūtoj sukniroj. Ji visą laiką kankino prikaišiodama, kodėl nepasakiau, kad stoju į korporaciją, kodėl nepakviečiau, kodėl neaplankiau ir t. t., ir t. t. Galų gale turėjau bėgti nuo jos.

Danutė buvo tamsioj, keistai pasiūtoj taftos suknelėj, šežanti visa. Ji visą laiką tylėjo, žiūrėdama į mane žąsies žvilgsniu.

Mandagumui reikalaujant, buvau prisigretinusi ir prie ponijų. Tik ką su jomis kalbėti? Dar pateksi ant jų tinklo dėl kokio posakio ar poelgio... Saugok Dieve nuo tų etiketų.

Maloniausi, natūraliausi tai abu p. Tursai. Tai širdingi žmonės. Gaila, kad buvo taip užimti svečiais, jog negalėjau pasikalbėti. Jie atrodė be šalto ceremonialumo kaukės ir darė jaukią nuotaiką. Jų ir butas toks jaukus. Mačiau jų sūnuką, toks mažutis, gražutis, panašus į paveikslėlį. (Tas gražutis, panašus į paveikslėlį p. Tursų sūnukas Gediminas kartu su seseria, jaunesne, – tai Vileišių atžalos, – dalyvavo šiomet atidengiant paminklą Vileišiams, gražiai pakalbėjo ir atrodė taip pat gražus, tik jau smarkiai pagyvenęs... – I.Ž.-G.)

[1935] Sekmadienis, sausio 20 d.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO MINĖJIMAS

Minėjimą ruošė „Mažosios Lietuvos“ korporacija.

Salė žmonių prisirinko pilnutėlė, net stati vos tilpo. Minėjimas užsitęsė 3 ½ valandos be pertraukos. Oras pasidarė nepakenčiamas, į pabaigą publika ėmė retėti.

Gražią patriotinę kalbą pasakė min. Šilingas. Paskui skaitė Rektorius ilgą ilgą paskaitą apie Lietuvos padėtį Pabaltijoje. Kiek aktualesne tema kalbėjo prof. Gaigalaitis. Paskui doc. Pauparis skaitė „Naujoji kultūra Prūsijoje“. Taigi, duota daug įdomių žinių, iškelta faktų kone nuo Adomo ir Ievos, bet apie patį sukilimą, jo vadus, pasižymėjusius kovotojus, apie žuvusius – niekas nė murr murr. Ilgas kalbas buvo galima pajvairinti viena kita detale, būtų pilnesnis minėjimas. Pagaliau buvo tartas žodis ir apie Klaipėdos krašto meną.

Bravo klaipėdiškiams, kad, būdami tokia maža organizacija, sugebėjo šitaip suorganizuoti.

Paskui ir pašokti teko.

[1936] Sekmadienis, birželio 22 d.

VITOS (VDU PROF., MEDICINOS DR. JURGIO ŽILINSKO DUKROS) VESTUVĖS [žr. p. 75 – red.]

...Jau ir suknelę matavausi. Sviete tu mano! Tai dieviškas drabužis. Dar nebaigtas, o jau karališkai atrodo, lyg iš miglų iškilusi. Aš smarkiai didesnė, aukštesnė atrodau.

Šeštadienis, birželio 29 d.

Jaunieji šiandien buvo bažnyčioje ir atliko formalų jungtvių aktą. Pačios ceremonijos bus ryt. Abu jie linksmi, patenkinti, laimingi. Rodo savo pasus su naujais įrašais. Jau mes Vitą pradėjom vadinti „Panele-ponia“.

Sekmadienis, birželio 30 d.

Vestuvės, vestuvės, o štai jau ir po vestuvių. Tiek ruošasi, tiek kalbėta, tiek laiko gaišta, o prabėgo jos lyg gražus sapnas.

Ši diena pralėkė akimirksniu. Reikėjo ruoštis, rišti kaspinėlius, buketukus, jaunajai – vainikėlį. Nuvažiavau pas jaunąją apie pusę septynių. Žiūriu, ji sėdi jau aptaisyta, graži kaip angelas, rami vualių bangose. Liusė prie jos sėdi, dabina velioną rūtomis. Greit perėmiau tą darbą, Liusė nuėjo rengtis.

Susirinko visi pajauniai su pamergėm, visos dvylika porų. Pamergės viena už kitą gražesnės šviesios, margos fasbatisto suknirose. Iš pajaunių gavom po didžiausią buketą rožių. Mes prisegėm jiems kaspinėlius su rūtomis. Mano pajaunys – jaunojo brolis Kaziukas. Pasirodo, ir Zu [Sofija Naujalytė] atvažiavusi į pamerges. Ją pamačiusi labai apsidžiaugiau.

Tuo tarpu sujudo visi važiuoti. Susirinko į saloną, kur tėvas palaimino jaunosius, atsisveikino. Išleido profesorius savo vienintelę dukrelę. Dar niekad nebuvau mačiusi jo taip susijaudinusio, priblokšto, nusiminusio. Ponia Žilinskienė vos neverkė.

Ilgą virtinę automobilių važiavo Laisvės alėja į bažnyčią, kur jau laukė daug žmonių. Jau ties namais stovėjo minios, žiūrėjo, gi ties Katedra – pilna. Mes važiom pirmieji, sustojom prie durų. Netrukus atvedė jaunosius. Vitos velioną nešė du berniukai, tad man atpuolė rūpestis, džiaugiausi, kad svočia p. Tubelienė be šleifo, tad nebuvo pavojaus užlipti. Dabar didžiausias rūpestis su tuo vainikėliu, kad pataikyčiau nuimti.

Vos įėjus į bažnyčią buvau apakinta skaisčios šviesos, sklindančios iš brangių kandeliabrų. Griausmingai užė vargonai. Pilna bažnyčia žmonių. Pirmą minutę buvau apsvaigusi nuo viso to puikumo. Labai dairytis negalėjau, nes, nepripratusi prie ilgos sukniros kliuvinėjau, sustojom ties pat altorium: dešinėj – pamergės, kairėj – pajauniai, per vidurį jaunieji, svotai šone, šiek tiek toliau.

Išėjo arkivyskupas su visa asista, su pralotais fioletuose. Apieigos buvo nelabai ilgos, vos nepražiopsojau momento, kada nusegti vainikėlį. Mano rankose gi didžiulis buketas. Nu kam jį duoti palaikyti? Vienas kunigas su krapyla, kitas su švęstu vandeni, trečias su knyga, o Ritutė su kitomis pamergėmis toliau pasilikusios. Nėr kas veikt! Skubiai prispaudžiau buketą prie savęs ir segu. O man nesiseka, špilukų nerandu, bet nuėmiau, tik gerokai nupešiau Vitą.

... Vėl visa eisena nuėjo per bažnyčią. Iš ten važiom į „Pažanegos“ rūmus. Ten susirinko visi svečiai, net prezidentas su prezidentiene. Daugelis iš diplomatinio korpuso. Jaunieji buvo sutikti su duona ir druska. Prasidėjo sveikinimai, šampanas. Vita atrodė be galo gražiai, tiesiog akių nuo jos negalima buvo atitraukti.

Mes, pamergės ir pajauniai, laikėmės būrelyje, bet manasis vis bėgiojo, rūpinosi telegramomis, sveikinimais, bendra tvarka, vi-

sas sušilęs, pavargęs. Tik prie stalo galėjo kiek atsikvėpti. Stengiausi raminti, linksminti, kad ne taip jaustųsi, jog jo mylimosios nėra. Taip pat ir aš norėjau užsimiršti... Matyt, jis buvo patenkintas, nes gyrėsi turįs gerą pamergę.

Po vaišių – šokiai. Daugiausia šoko jaunoji, nė vieno šokio nepraleisdama. Vienas valsas pasitaikė man su Čekoslovakijos ministru [ambasadorium]. Anksčiau kiek bijojau, kaip čia reiks su diplomatais šnekėtis, elgtis, bet nieko baisaus!

Su jaunimu buvo smagu, bet nusibodo vienas inžinierius savo romantiškomis kalbomis. Vos pabėgau. Muzika – Pomeranco džiazas. Kai fotografavo, teko prisiminti bukietus. Ogi mano jaunys, besirūpindamas, kad jie nenuvystų, sumerkė į vonią su visais popieriais. Tai buvo juoko, kai graibstėm gėles iš vonios!

Baigiantis vestuvėms, teko ir su prof. Žilinsku pašokti. Puikiai jis šoka.

Pirmadienis, liepos 1 d.

Pietavome drauge su jaunaisiais ir jų šeimomis „Pažangos“ rūmuose. Paskui sutarėm šešiese eiti pajodinėti.

...Deja, jodinėti negalėjom, nes visi arkliai išsiųsti į kurortus, tad nukeliavom į jachtklubą, kur gavom jachtą, bet į ją tilpom tik keturiose – jaunieji, Liusė ir aš. Kol mes plaukiojom, likusieji jachtklube taip nusilesė, kad vienas buvo pradėjęs net zigzagais eiti, turėjom prilaikyti. Liusė savo ramumu ir taktu taip paveikė, kad tas apsiramino, pradėjo pasakoti prisiminimus, filosofuoti.

Paskui visi užsipoilė, kad užteimėm pas p. Vileišius. Ten vyresnieji kortavo. Aš daugiausia šnekėjau su Ritute. (Ta Ritutė, kuriai dabar arti 100, dalyvavo Vileišių paminklo atidengime Vilniuje ir labai aiškiai, sklandžiai kalbėjo TV laidoje. – I.Ž.-G.)

Sekmadienis, vasario 9 d.

MENO VAKARAS

Žmonių – pilna Ministerijos salė. Apsilankė Prezidentas, Teisingumo, Krašto apsaugos, Susisiekimo ministrai. Ponai ir ponios, studentija, mūsų choras. Programa buvo ilga ir įdomi, ji aprašyta „Lietuvos aide“, todėl čia tingiu rašyti. Po programos nuviliojome vyresniusius į arbatėlę. Nesirodžiau ten, likau su jaunimu, pasišokom.

[1937] Sekmadienis, vasario 28 d.

„FAIFOKLIOKAS“ „RAMOVĖ“

„Ramovė“ faifoklioko metu aš pirmą kartą be galo patenkinta. Muzika (Stupelio) gera, programa įvairi, įdomi, oras grynas, neprirūkyta; švaru, gražu. Šokančiųjų ne per daugiausia, vietos pakankamai. Su malonumu klausiausi dainininko italo serenadų, ispanų šokius sekiau ir šnekučiauvau su abiem daktarais, nors man jie ne ypatingai patinka, bet žmonės nieko, nekvaili, yra kas su jais pakalbėti. Masalskis nuolat žiūrėjo į mane per savo akuliorius. Šoka taisyklingai, gerai, bet kažkaip nedrąsiai. Gal jis priprašė Jadžę mane čia pakviesti. Pradžioj Mas. man rodė antipatiškas, bet dabar jau visai nieko. Valsas su juo – vienas malonumas. Jis ir apie muziką nusimano, ir apsiskaitęs. Jadžė buvo pakvietusi 6-tai val. Kai pusėj aštuonių muzika pasibaigė, aš nuoširdžiai pasigailėjau.

[1938] Šeštadienis, sausio 1 d.

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS

Į „Pažangos“ restoraną gruodžio 31 d. vakare ėjom keturiose. Milda – popietine suknele, aš – tautiniu kostiumu, mūsų jauni-

kaičiai vienas mėlynu kostiumu, o kitas net frakuotas. Aš, pasirodo, apsigavau, damos visos buvo su balinėmis sukniomis. (Mano tautinis kostiumas didelis, platus ir sunkus, nepatogus.) Mūsų kompanijoje dar buvo mokytoja iš Panevėžio, agronomė, pora agronomų iš Dotnavos, du medikai, vieno kavaleriaus motina.

Apie 11 val. susirinko visi. Publikos – tik vyresnės damos ir solidūs tatuliukai. Jaunimo buvom tik mes. Artinosi 12 val. Visi gavom po šampano taurę. Ministeris Čaplikas pasakė kalbą, nepamiršdamas paminėti Prezidento. Sugiedojom himną, o po to prasidėjo skambinimas stiklais.

Stovėdami už ilgų stalų, apkrautų užkandžiais, visi kėlėm [taures] už balius šeimininkę p. Čaplikienę, už kun. Mironą ir kitus. Paskui visi išsiskirstė kompanijomis prie staliukų. Mūsų būrelis užtraukė kelias daineles visai neblogai. Prie mūsų net Ministeris, jau kiek nugėręs, priėjo susidaužti bokalais, prikaltė jo komplimentų, smagiai prisiminė, kaip buvo anais, Nepriklausomybės atgavimo laikais. Gal būtų daugiau papasakojęs, bet damos nusivedė jį atgal. Trumpam buvo priėję min. Tubelis su ponija ir p. Stanislavskis.

Šiaip mes visą laiką tik šokom ir šokom. Apie pusę penkių nutariau, kad reikia grįžti namo. Kiti siūlė dar eiti į „Ramovę“ ar dar kur, bet atsisakiau.

Mes su Milda labai patenkintos šiuo sutikimu.

Sekmadienis, sausio 30 d.

BALIUS LYG SAPNAS

Džiaugiuosi labai: ši diena man buvo tokia linksma, tokia berūpestinga, kaip niekad.

Iš ryto sužinojau, kad esame kvieisti į arbatėlę aviacijon. Šešiomis jau važiuovom Mamytė, Tetušėlis ir aš į „Ramovę“.

... Įėjau į šviesią, dailią salę. Pirmas šokis buvo valsas, iškvietė mane maj. Rapšys. Per figūras netikėtai *vis a vis* atsidūrė A. Pakalbėjom, pajuokavom, man buvo lengva. Džiaugiausi, kad A. visai neberūpi. Man pradėjo asistuoti šokių šeimininkas kapitonas M. Brazauskas. Jis toks komikas, kalba, šneka vis juokingai, prie staliuko visi juokiasi tik ir juokiasi.

Deja, aštuoniomis turėjau iškelti su Mamyte namo – persirengti ir – į mūsų korporacijos balių. Per skubėjimą nespėjau tą aviatorių pakviesti.

Nuėjau pavėlavusi. Programa labai ilga. Salė pilna žmonių – ir vyresnių, ir jaunesnių. Tuoj prisistatė pažįstami, net choristai, kurie į mane dėmesio nekreipdavo, stengėsi pakalbinti. O man gera, linksma, visiems turiu ką atsakyti. Jaučiausi pati sau patinkanti. Visą laiką šokau, kaskart vis su kitu, aplink nieko nematydama.

Daugelis panelių buvo tautiniuose kostiumuose. Valės mėlyna suknelė labai graži, puikiai pasiūta, ir įdomu, kad nei kiek jos neaukština. Kitų suknelės buvo taip sau.

Jau baigiantis šokiams atrado mane Varnas. Jis toks išauklėtas, rimtas, gražiai apsieina. Be to, šoka dailiai. Taip ir lingavom tango, sukomės nežmonišku tempu valsuodami, viskas aplinkui sukosi. Kalbėjom mažai, bet retkarčiais pažvelgdavom viens į kitą.

... Salėj uždegė raudoną šviesą, pasigirdo „Arlekinados“ valsas. Ak, aš maniau, kad sutirpsiu!

Paskutinį šokį šokau su Kanopka. Jis ir palydėjo mane.

Tas balius buvo lyg sapnas gražus ir lyg sapnas staiga pradingo, niekuomet jo nepamiršiu.

Liuda ŽEMAITYTĖ